

ΚΤΗΡΙΑ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ

Με τὸ παραπάνω θέμα ἀσχολήθηκε τὸ Δ' Πανελλήνιο Ἀρχιτεκτονικὸ Συνέδριο, πὸ συνήλθε στὸ Βόλο, στὸ τέλος τοῦ 1964. Δημοσιεύουμε ἐδῶ τὶς ἀμιλίες τῆς παιδαγωγοῦ Κας Ρόζας Ἰμβριώτη καὶ τοῦ μαθηματικοῦ κ. Ν. Σωτηράκη.

Χτίστε ὀκοῆειά*

Τῆς Ρόζας Ἰμβριώτη

Ἡ χαρά μας εἶναι μεγάλη, γιατί πραγματικά μετὸ θέμα τοῦ Συνεδρίου: «κτήρια μορφώσεως καὶ ἐπιμορφώσεως» ὁ Σύλλογος τῶν Ἀρχιτεκτόνων «θέτει τὸν δάκτυλον ἐπὶ τὸν τύπον τῶν ἡλῶν».

Ζητοῦμε αὐτὴ τὴ στιγμή ἀπὸ τὸ λαὸ νὰ καταβάλει τὶς πιὸ σύντομες προσπάθειες γιὰ τὴν οικονομικὴ ἀνόρθωση τοῦ τόπου. Ἐνῶ αὐτὴ τὴν ἴδια στιγμή τοῦ λείπουν οἱ δυὸ κύριες προϋποθέσεις γι' αὐτὴ τὴν προσπάθεια. Ὁ λαὸς δὲν ἔχει οὔτε «στέγη» οὔτε «σχολεῖο». Τοῦτο σημαίνει ζημιὰ γιὰ ὀλόκληρες γενεές.

Σπεροῦμε τὸ κυριότερο ἀγαθὸ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, τοῦ ἔχουμε ἀφαιρέσει τὴ δική του προσωπικὴ γωνιά, νὰ κάνει τὴν ἰδιαίτερη ἀτομικὴ του ζωή, τὸ δικό του ἀγαπημένο καταφύγιο γιὰ νὰ δουλέψει καὶ νὰ χαρεῖ. Ἔτσι δημιουργοῦμε ἄδειες ψυχῆς καὶ ἀνεύθυνες. Δὲ θὰ ἀναφέρω ἐδῶ στατιστικὲς — δὲν ἔχω δυστυχῶς εἰσήγηση — κάνω ἓνα χαιρετισμό. Ὁ πληθυσμὸς αὐξάνει κι ἡ στέγαση γίνεται ὀξύτατο πρόβλημα. Καὶ ἰδιαίτερα, σχετικὰ μετὸ θέμα πὸ μᾶς ἀπασχολεῖ, γίνεται τὸ πρόβλημα ἀγωνία: πὸ θὰ μεγαλώσουν τὰ παιδιά μας; Πὸ θ' ἀναπνεύσουν λίγο ἀέρα, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει πουθενὰ χῶρος οὔτε στὸ σπίτι οὔτε στὸ σχολεῖο; Πὸ θὰ βροῦν λίγη ἡσυχία νὰ δουλέψουν καὶ ν' ἀναπαυθοῦν; Φυλακισμένα τάχοιμε τὰ παιδιά μας, θαμένα μέσα στὸς στενοὺς τοίχους τῆς πολυκατοικίας ἢ σὲ μιὰ κάμαρα τενεκεδένια ἢ σ' ἓνα σχολεῖο χαμόσπιτο ἢ καζέρνα χαοτικὴ ὅπου χάνει τὸν ἑαυτό του. Ἀλλὰ πὸ πᾶμε ἔτσι; Ἄν θέλουμε νὰ μορφώσουμε σωστοὺς ἀνθρώπους, ἄξια καὶ δημιουργικὰ μέλη τῆς κοινωνίας, τότε πρέπει νὰ προσπαθήσουμε αὐτὲς τὶς πληγὲς νὰ τὶς θεραπεύσουμε. Νὰ φτιάσουμε χῶρους καὶ κτήρια πὸ θὰ ἀποδώσουν στὰ παιδιά μας καὶ τὴν ἐξωτερικὴ καὶ τὴν ἐσωτερικὴ ἐλευθερία πὸ ἔχουν χάσει. Θὰ μοῦ ἐπατρέψετε νὰ ἐπι-

σημάνω μερικὰ καίρια σημεῖα πὸ εἶναι οἱ προϋποθέσεις γιὰ νὰ βρεῖ τὸ Συνέδριό σας τὶς σωστὲς λύσεις ἢ καλύτερα τὸ σωστὸ δρόμο. Ὅλοι πρέπει νὰ ξεκίνοῦμε ἀπὸ τὸ «παιδί» καὶ ἀπὸ τὴ «σημερινὴ πραγματικότητα».

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Ὁ ἀριθμὸς τῶν παιδιῶν ὀλοένα μεγαλώνει. Αὐτὸς ὁ στρατὸς τῆς Νεολαίας συμπιέζεται καὶ ἀπειλεῖται ἀπὸ τὸ φοβερὸ ἐχθρὸ, τὴν ἔλλειψη χῶρου γιὰ τὴ σωστὴ ψυχικὴ καὶ σωματικὴ του ἀνάπτυξη, δὲν κατορθώνουμε νὰ τοῦ δώσουμε μιὰ γωνίτσα εἴτε στὸ σχολεῖο εἴτε στὸ σπίτι ἀπόλυτα δικιά του. Τὰ παιδιά μας ἢ ζοῦν σὲ τενεκεδένια σπίτια ὅπου μαζεύονται 4, 5 καὶ 8 ἄτομα μέσα σὲ μιὰ κάμαρα, καὶ τότε εἶναι ἀδύνατο νὰ ἐργαστοῦν, νὰ παίξουν ἢ καὶ νὰ ξεκουραστοῦν, ἢ ζοῦν στὴν ἀσπνιχτικὴ ἀτμόσφαιρα τῆς πολυκατοικίας, αὐτῆς τῆς φριχτῆς καζέρνας μετὰ τὰ στενόχωρα δωμάτια. Οἱ τοῖχοι γύρω ὀρθώνονται καταπαστικά καὶ οἱ τρίπες - δωμάτια γίνονται ὀλοένα στενότερα. Ἐκατοντάδες χιλιάδες παιδιά χάνουν τὴν ὑγεία τους. Ἐμᾶς, μᾶς τρώει ἡ ρουτίνα, κι οὔτε προσέχοιμε τὴ μονιμότητα τῆς ἀνελευθερίας τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς πὸ δημιουργοῦμε στὰ παιδιά μας καὶ μέσα στὸ σπίτι καὶ μέσα στὸ σχολεῖο. Ἀφίνουμε ἀσυλλόγιστα ἓνα σιδερένιο κι ἀνελέητο κλοῖδ νὰ τὰ πνίγει. Γιατὶ εἶναι πνιγμὸς, χωρὶς μιὰ γωνίτσα δική τους, χωρὶς λίγο χῶρο νὰ χοροπηδήσουν, νὰ θορυβήσουν, νὰ τρέξουν, νὰ ὀκοδομήσουν πάνω στὴν ἄμμο, μετὰ δυὸ λόγια νὰ χάνουν τὴ ζωή τοῦ παιδιοῦ. Οἱ πολυκατοικίες κολλημένες δεξιά, ἀριστερά, πίσω ἢ μὲ πάνω στὴν ἄλλη δημιουργοῦν τάφους - δωμάτια, χωρὶς ἥλιο, χωρὶς ἀέρα, χωρὶς λίγο τόπο ἐλεύθερο. Πὸς μποροῦν νὰ μεγαλώσουν τὰ παιδιά, νὰ μελετήσουν, νὰ χαροῦν; Πὸς θὰ

* Τὸ κείμενο αὐτὸ εἶναι ὁ χαιρετισμὸς τῆς Κας Ρόζας Ἰμβριώτη, ἐκπροσώπου τῆς ΕΔΑ, στὸ Συνέδριο Ἀρχιτεκτόνων.

γίνουν μέλη χαρούμενα, αισιόδοξα, δημιουργικά τῆς νέας κοινωνίας;

Ἔτσι πολλαπλασιάζονται γύρω μας οἱ νευρώσεις, οἱ ἀνίες, οἱ θλιμμένες καὶ μπλαζέ παιδικές μορφές, ἡ ἀνορεξία, οἱ χιλιάδες νευρωτικές καὶ σεξουαλικές διαστροφές, τὸ ἀνικανοποίητο, οἱ μελαγχολίες. Τὰ παιδιά μας χάνουν ὀλοένα βάρος καὶ ὕψος καὶ τὰ δυὸ εἶναι κατώτερα τοῦ κανονικοῦ. Πολλαπλασιάζεται ἡ ἀδενόπαθεια.

Βέβαια μὲ ὅσα εἶπαμε δὲ ζητᾶμε νὰ διαλυθοῦν οἱ πόλεις, ἀλλὰ ζητᾶμε νὰ βροῦμε τρόπους γιὰ τὴ διαμόρφωσή τους καὶ νέα διαρρυθμισή τους, ὥστε οἱ πληγές πού δημιουργοῦν καὶ μάλιστα στὴ γενιὰ νὰ θεραπευτοῦν. Νὰ δημιουργηθοῦν λ.χ. κέντρα, μπλὸν οἰκοδομικὰ ἰδιαίτερα, ὅπου τὸ καθένα θὰ μπορεῖ νὰ προσφέρει ὄρους μιᾶς καλύτερης ζωῆς, ὀπλισμένο καθένα μὲ ὅλα τὰ μέσα πού ἱκανοποιοῦν τὸν κύκλο τῆς καθημερινῆς μας ζωῆς, δηλ. ἐργασία, μόρφωση, ἀνάπαυση. Νὰ ὀργανωθοῦν τὰ κέντρα αὐτὰ ἔτσι, πού νὰ βοηθοῦν καὶ ν' ἀνεβάξουν τὸ πνευματικὸ, αἰσθητικὸ καὶ ἠθικὸ ἐπίπεδο τοῦ λαοῦ. Δηλαδή θὰ πρέπει νὰ διαρρυθμίσουμε χῶρο, χρόνο, δυνάμεις μέσα στὴν πόλη, ὥστε νὰ εἶναι σύμφωνα καὶ μὲ τὶς βιολογικὲς καὶ τὶς κοινωνικὲς ἀνάγκες. Νὰ μὴν εἶναι μολυσμένος ὁ ἀέρας, μειωμένες καὶ ταραγμένες οἱ ὥρες τοῦ ὕπνου, ἀνθυγιεινοὶ οἱ ὄροι τῆς ἐργασίας, νὰ κατανηκῆται τὸ ἄγχος, νὰ καταπολεμηθῆ ἡ ἔξαψη τῶν ἐνστίκτων καὶ τῶν παθῶν.

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Μπορεῖ νὰ ἔχει τὸν ἥλιο, τὸν ἀέρα, τὸ φῶς, τὴ φύση, τὸ παιδί τοῦ χωριοῦ, ὅμως δὲν ἔχει οὔτε μιὰ γωνίτσα δική του στὸ σπίτι. Εἶναι — ἄς τὸ ποῦμε ἔτσι — ἓνα ἄγριο, γεμάτο χυμοὺς ὑποτροφόρο δέντρο πάνω στὴ βουνοπλαγιά, πού τὸ δέρνουν οἱ ἄνεμοι ἐγκαταλελειμμένο. Κανεὶς δὲ γυρίζει νὰ τὸ δεῖ, δὲν τὸ καλλιεργεῖ, δὲ στηρίζει τὸν ἀδύνατό του κορμό, κανεὶς δὲ βοηθῆ ν' ἀναπτυχτεῖ σωστὰ καὶ ν' ἀποδώσει ὄρμους καὶ ὄρσιους καρπούς, γεμάτους ζωῆ. Χάνει πάνω στὰ βουνὰ μὲ τὰ γίδια κάθε εὐκαιρία ἐπαφῆς μὲ τὸν πολιτισμὸ, μὲ τὴ συγκαιρινὴ πραγματικότητα, κάθε δυνατότητα ν' ἀναπτύξει καὶ τὶς σωματικὲς καὶ τὶς πνευματικὲς του δυνάμεις καθὼς καὶ τὶς ἐπαγγελματικὲς ἱκανότητες. Κι ἂν πάει σχολεῖο — τὸ χειμῶνα αὐτὸ εἶναι πολλές φορὲς ἀδύνατο — τότε ἔχει τὸ δράμα, πού θὰ κάτσει νὰ γράφει, νὰ διαβάσει; Τὶς πιότερες φορὲς στρώνεται μπροστὴν ἀνάμεσα στὶς καρδιές, στὰ ζῶα καὶ στὴν ἀκαταστασία νὰ γράφει. Οὔτε ἔχει τὴν εὐκαιρία νὰ ἐπιλέξει τὸ ἐπάγγελμα πού θέλει ἢ τοῦ πάει. Ἀπὸ δέκα, ἂν ὄχι ἀπὸ ὀχτὼ χρόνων, γίνεται γιδάρης, ἐνῶ ἢ πεῖνα καὶ ἢ σπέρηση πού σακατεύουν τὴν ὑγεία καὶ τὸ γεμίζουν μὲ πίκρα.

Ἡ π ρ α γ μ α τ ι κ ὴ τ ῆ τ α : Ζοῦμε στὴν ἐποχὴ τῶν Διαστημοπλοίων. Ἡ Ἐπιστήμη καὶ ἡ Ἑχνηκὴ ἔχουν ἀλματικὴ ἀνάπτυξη. Τοιμάζουμε τὸν ἄνθρωπο τοῦ 2000 μ.Χ. Τὸ Σχολεῖο ἔχει χρέος νὰ ἐτοιμάσει ἐργάτη — ἐ-

πιστήμονα καὶ ἀγρότη — ἐπιστήμονα. Κι ὁ τελευταῖος ἐργάτης καὶ ὁ τελευταῖος ἀγρότης πρέπει γιὰ νὰ ἐργαστεῖ νὰ κατέχει τὰ στοιχεῖα τῆς σύγχρονης τεχνικῆς καὶ ἐπιστήμης καὶ γιὰ νὰ τὸ κατορθώσει, πρέπει νὰ πάρει μαζί καὶ γερὴ γενικὴ μόρφωση. Αὐτὴ τὴν καιτὴ ἀνάγκη: παιδί καὶ πραγματικότητα, πού ἀγνοήσαμε ὡς τώρα πρέπει νὰ τὴν ἀντικρύσουμε κατὰματα καὶ θαρραλέα. Ἐδῶ εἶναι καὶ τὸ δικό σας ἔργο, πιστεύουμε.

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ; ΤΙ ΖΗΤΟΥΜΕ ΑΠΟ ΤΟΤΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ;

Δὲν καταριόμαστε τὶς πόλεις οὔτε τὴ ζωὴ τοῦ χωριοῦ, αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματικότητα. Ὅμως ζητοῦμε νὰ μεταβάλουμε καὶ τὴν πόλη καὶ τὸ χωριὸ σὲ μορφωτικούς παράγοντες ἀπὸ καταλυτικούς. Δὲν καταριόμαστε τὸ σημερινὸ τεχνικὸ πολιτισμὸ, ὅμως πρέπει τάχιστα νὰ ἰδρύσουμε κέντρα μορφωτικὰ καὶ ἐπιμορφωτικὰ στὶς πόλεις καὶ στὰ χωριά γιὰ νὰ τὸν κινήσουμε ἐξανθρωπιστικὸ παράγοντα.

Α) Ἡ ΠΑΙΔΕΙΑ: Ἐχει ἔργο σήμερα νὰ κμορφώσει τὸν ὀλόπλευρα καλλιεργημένο ἄνθρωπο. Πρέπει νὰ συνδέσει σωστὰ τὴν πνευματικὴ καὶ τὴν παραγωγικὴ ἐργασία. Ἔτσι κατανικᾶει ὅλο τὸ μονόπλευρο τοῦ παλιοῦ σχολεῖο τοῦ 19ου αἰ. καὶ δημιουργεῖ ἄνθρώπους ἀξίους νὰ ἐργαστοῦν δημιουργικὰ καὶ νὰ ὑψώσουν τὴν τεχνικὴ, τὴν πνευματικὴ καὶ τὴν ἠθικὴ στάθμη τοῦ λαοῦ. Γι' αὐτὸ ζητοῦμε:

α) Νὰ γίνει πλατὺ δίκτυο παιδικῶν σταθμῶν καὶ νηπιαγωγείων σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Μὲ αἶθουσα παιχνιδιοῦ, μὲ τραπεζαρία, αἶθουσα ὕπνου, μὲ εὐρύτατο χῶρο κοντὰ σὲ δάσος ἢ κηπούπολη, μὲ πισίνα, μὲ ντους, μὲ λέσχη μητέρων καὶ ἰατρεῖο. Ἄμμο, τραμπάλες καὶ λοιπὲς παιδιές πρέπει νὰ εἶναι παντοῦ.

β) Χτίσιμο ἢ μετατόπιση τῶν Σχολείων στὶς παρυφές τῆς πόλης, μέσα σὲ ἀνοιχτὸ χῶρο κοντὰ σὲ δάσος ἢ κηπούπολη, γιὰ νὰ εἶναι δυνατό νὰ δημιουργηθῆ ὁ σχολικὸς κῆπος ἢ ὁ ἀγρός. Νὰ στηθοῦν χῶροι γιὰ παιδιές, γιὰ γυμναστικὴ, κολυμβητήριο. Νὰ ὑπάρχουν ἐργαστήρια φυσικῆς, χημείας καὶ γενικὰ τόποι παραγωγικῆς ἐργασίας (κατεργασία ξύλου, σίδηρου, διόρθωση παλιῶν αυτοκινήτων, βάρκας), νὰ ὑπάρχουν μηχανήματα, τόνος καὶ ὅ,τι ἄλλο χρειάζεται.

γ) Τὰ σχολικὰ κτήρια πόλης καὶ χωριοῦ νὰ εἶναι οἰκοδομημένα ἔτσι, πού νὰ μποροῦν νὰ μένουν «ὀλημερίς» τὰ παιδιά στὸ σχολεῖο. Καὶ γι' αὐτὸ χρειάζονται νέοι χῶροι: τραπεζαρία, ἀναγνωστήριο, βιβλιοθήκη, χῶρος στεγασμένος γιὰ ἀνάπαυση. Αἶθουσα κατάλληλη γιὰ διαλέξεις, γιὰ θέατρο, γιὰ συναυλίες, γιὰ ἐκθέσεις σχολικὲς ἢ ξένες.

δ) Τὰ σχολικὰ κτήρια στὴν πόλη, ἢ στὸ χωριὸ πρέπει νὰ γίνουν «κέντρα πολιτιστικῆς κίνησης». Θὰ προβλέψουμε λοιπὸν γιὰ «μαθήματα νυχτερινὰ» μὲ ἐπέκταση τῶν χώρων γιὰ ἐπιστημονικὲς καὶ τεχνικὲς ὁμιλίες καὶ ἐργασίες. Αἶθουσες γιὰ ξένες γλώσσες, μαθήματα

γραφομηχανής και λοιπές εργασίες επαγγελματικές ή καλλιτεχνικές.

Β'. Η ΕΞΩΣΧΟΛΙΚΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ. ΜΟΡΦΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

Όσο περνάει το σχολείο από την κατάσταση του χώρου, όπου γίνονται απλώς και μόνο μαθήματα, σε ένα χώρο εργασίας και ζωής της Νεολαίας και της νεολαιίστικης παραγωγής και κοινότητας, τόσο περισσότερο δένεται και γίνεται ένα ενιαίο όλο και με την εξωσχολική ζωή των παιδιών. Έτσι η φροντίδα κι η προστασία των παιδιών γίνεται ενωμένη μέσα και έξω από το σχολείο. Η προφύλαξη και προστασία της Νεολαίας δέ γίνεται με μέσα άρρηκτά. Ούτε με τροπάρια είτε ήθικα παραγγέλματα. Πρέπει να δημιουργήσουμε μορφωτικά ιδρύματα, όπως υπάρχουν παντού, όπου θα περνάει η Νεολαία τις ελεύθερες ώρες. Κέντρα όπου η γυμναστική, οι παραγωγικές εργασίες με μορφή νεολαιίστικη, όπου η χαρά κι η εργασία κι η μάθηση θα γίνονται οργανωμένα. Χώροι όπου θα συγκεντρώνεται η Νεολαία, το «Σπίτι της Νεολαίας», το «Παλάτι της Νεολαίας», οι «Λέσχες των Νέων», με χώρους για όλες τις μορφές εργασίας, πνευματικής και πρακτικής και διασκέδασης. Κολυμβητήρια, κινηματογράφος, βιβλιοθήκη, θέατρο, αίθουσα χορού, αίθουσα διαλέξεων, εκθέσεων, ζωγραφικής, γλυπτικής, κεραμικής. Έπιστημονικά ακόμα και έρευνας εργαστήρια, χώροι όπου θα περνούν τις ώρες σχολής ομάδες με καλλιτεχνικές απασχολήσεις εξωσχολικές. Πρέπει να υπάρχει αίθουσα, πινακοθήκη όπου παρουσιάζονται έργα μεγάλων καλλιτεχνών με έρμηνεία των έργων, αλλά και έργα των ίδιων των ομάδων. Να δοθούν όλες οι ανέσεις για ανάπτυξη της λαϊκής τέχνης και χειροτεχνίας, λαϊκών χορών και χορωδίας. Χώροι που θα δίνονται κονσέρτα με έρμηνείες των έργων κτλ. Έτσι θα απασχολήσουμε τη νεότητα τις ώρες της ανάπτυξης, ώστε να μην παρασύρεται στα σφαιριστήρια και μηχανικά παιχνίδια ή στο χωριό στον καφενέ όπου σώμα και πνεύμα αποκοιμείται.

Γ'. ΜΟΡΦΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΓΙΑ ΕΝΗΛΙΚΟΥΣ.

Δέ ζητούμε να δημιουργήσουμε τον παράδεισο μόνο για τα παιδιά και να αφήσουμε στην κόλαση τους ενήλικους. Έχουμε χρέος να εξαλείψουμε τον αναλφαθητισμό και την αγραμματώση. Ο πραγματικός αναλφαθητισμός αλλά κι ο επιστημονικός ακόμα αναλφαθητισμός κι ο τεχνικός βασιλεύουν στον τόπο μας. Είναι ανάγκη πια η μόρφωση και η επιμόρφωση των ενήλικων. Πρέπει να διαδώσουμε την επιστήμη και την τεχνική στο λαό. Δεν έννοω έδω την περίφημη «εκλαίκευση», δηλ. τον εκχυδαϊσμό της επιστήμης, αλλά μια σωστή καθοδήγηση πρακτική και πνευματική που οδηγούν στη δημιουργική χαρά, στον έξανθρωπισμό. Σ' αυτό θα βοηθήσουν τα «βραδυνά σχολεία». Πού και πώς θα είναι αυτά τα Ίδρύματα; Νομίζουμε, ότι μπορούν να λειτουργήσουν σε επίτηδες ετοιμασμένες αίθου-

σες μέσα στα Σχολεία τα ημερήσια. Οι χώροι είναι σχεδόν έτοιμοι και μπορούν να χρησιμοποιηθούν για όλες τις πνευματικές και πρακτικές απασχολήσεις (τεχνικές εφαρμογές, αίθουσες δ)λίας, βιβλιοθήκη ιδιαίτερη με μικρά εκλαίκευτικά βιβλία της τέχνης και της επιστήμης αλλά και φιλολογικά και επιστημονικά). Τέτοιοι χώροι μπορούν να ετοιμάζονται και σε εργοστάσια, «λέσχη εργάτη» ή σε αγροκτήματα «λέσχη αγρότη», όπου θα γίνονται όμιλίες, διαλέξεις, ξεναγήσεις, πινακοθήκη, θέατρο, κονσέρτα, χώροι παιδιών και άθλητισμού. Οί Δήμοι θα δώσουν τους χώρους ή σε επιχειρήσεις και το Κράτος θα επιχορηγεί τις προσπάθειες αυτές. Στο έργο αυτό Γονέας — Σχολείο — Δάσκαλος — Γιατρός — Αισθητικός θα συνεργαστούν με τους αρχιτέκτονες.

Δ'. Ν ο ο τ ρ ο π ί α ά π λ ό τ η τ α ς, ό μ ο ρ φ ι ά ς, ν ο ι κ ο κ υ ρ ο σ ύ ν η ς κ α ι ο λ κ ο ν ο μ ί α ς πρέπει να κυριαρχεί στην κατασκευή αυτών των μορφωτικών Ίδρυμάτων. Αισθητικά έργα ναί, όχι όμως καλλιμάρμαρα με περιττές και πολυδάπανες φοιτοῦρες. Όχι αίθουσες — χάος, όπου το παιδί χάνει τον εαυτό του. Απλά, αισθητικά εναρμονισμένα με το χώρο, οικονομικά, εξυπηρετικά του σκοπού τους. Τα Ίδρύματα αυτά είτε Σχολείο είτε εξωσχολικός χώρος θα γίνονται με δαπάνες του Κράτους. Όμως και οι Δήμοι και τα Συνδικάτα, κι οι άπλοι άνθρωποι κυρίως η Νεολαία ακόμα με προσωπική τους εργασία πρέπει να συντελέσουν για το γρήγορο στήσιμό τους. Όλοι θα βοηθήσουμε τους ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ για να λύσουν τα μεγάλα προβλήματα, που γεννιούνται από την ανάγκη να στεγάσουμε ανθρωπινά τις ψυχές των παιδιών μας. Η επιτυχία σας θα είναι τούτη, να μπορέσετε τα Ίδρύματα που θα φτιάσετε να θεραπεύουν όλες τις πληγές που δημιουργεί ή σπέρση στέγης κι η καζέρνα - σχολείο. Τα παιδιά μας μέσα στα σχολικά ιδρύματα και τα εξωσχολικά θα μεγαλώσουν σε υγιεινή πνευματική, σωματική και αισθητική ατμόσφαιρα, θα έξανθρωπίζονται.

Όπως θέσαμε το ζήτημα ή ίδρυση μορφωτικών ιδρυμάτων ακόμα και το χτίσιμό τους ζητάει λύσεις επαναστατικές. Αυτοί οι χώροι πρέπει να πλαστούν με νέο πνεύμα, με το νόημα να γίνουν ή «άγαπημένη γωνίτσα», ή «ιδιαιτέρη πατρίδα», ή «προσωπική καθενού κατοικία» είτε μικρού είτε μεγάλου που θα του προσφέρει γνώσεις, υγεία, χαρά και αισθητικά θα του δημιουργούν παρορμήσεις υψηλές και ωραίες ιδέες.

Έφοδο λοιπόν για την κουλτούρα! Έτσι βλέπουμε και το δικό σας έργο. Έτσι μόνο θα μεγαλώσουμε τη λεβεντογενιά του 2000 μ. Χ., με βαθύτατο το αίσθημα της ευθύνης και της αγάπης στο συνάνθρωπο, με την όρεξη για δημιουργική δουλειά και ανώτερες απολαύσεις.

Γι' αυτό πιστεύουμε, ότι το Δ' Συνέδριο των Αρχιτεκτόνων βάσει τον δάκτυλο επί τον τύπον των ήλων. Κι άλλη μια φορά το κόμμα της ΕΔΑ κι εγώ σαν παιδαγωγός σας εύχομαι «καλή επιτυχία».

ΡΟΖΑ ΙΜΒΡΙΩΤΗ